PLONINA (POŁONINA) – UN VECHI TOPONIM ASTĂZI APROAPE UITAT*

VASILE I. SCHIPOR

Plonina (Połonina) – ein alter, heute fast vergessener Ortsname

(*Zusammenfassung*)*

Als Ergänzung zu unserer Studie *Die Bukowina im Raum der zentral-europäischen Toponymik* möchten wir hier den Beitrag *Plonina (Połonina) – ein lter, fast vergessener Ortsnamen* präsentieren. Zum ersten Mal wird in unserer Fachliteratur die erwähnte Problematik aus diachronischer Perspektive betrachtet. Der Raum der ehemaligen Bukowina und der Karpathenwelt wird in einem breiteren Kontext behandelt und auf die Karpathen-Ukraine, die Slowakei und den südöstlichen Teil Polens ausgedehnt. Indem der Verfasser die Ortsnamen als ,,Zeugen der Geschichte" versteht, drückt er seine Überzeugung aus, dass die gründliche Erforschung dieses geographischen Gebiets und des toponymischen Reichtums, der in den älteren kartographischen Dokumenten enthalten ist, sowie die Erweiterung der Untersuchung auf andere, teilweise noch unerforscht gebliebene Regionen (Ruthenien, Ost- und Westgalizien), neue und interessante Daten und Informationen bringen könnten. Diese würden dabei helfen, die historischen Fakten besser zu verstehen und zu deuten. Der Anhang *Orte und Menschen* enthält 15 Arbeiten graphischer Kunst (Aquarelle, Holzschnitte, Chromolithographien, alte illustrierte Postkarten) – wahre europäische Erbgutwerte aus diesem Raum der karpathischen Zivilisation, die das Bedürfnis nach Kenntnis der Problematik aus multidisziplinärer Perspektive belegen.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Ortsnamen, Historiographie, Kanzleidokumente, kartographische und ikonographische Dokumente, Zeugen der Geschichte, abgeleitete Formen, Varianten, urkundliche Erwähnung und Häufigkeit, Bedeutungen, karpathische Zivilisation, europäisches Erbgut, multidisziplinäre Perspektive.

Numele de astăzi al provinciei noastre istorice s-a impus dintr-o diversitate de nume folosite după 1774: Bucovina, Comitatul Sucevei, Cordon, Cordun, Cordunul Împărătesc, Cordunul Nemțesc, Generalatul Moldovenesc, Moldova Imperială. Locuitorii acestui colț din Țara de Sus a Moldovei l-au numit, de-a

* * Traducerea: Ştefănița-Mihaela Ungureanu.

Analele Bucovinei, **XXIII**, *2* (47), p. 505 – 528, Rădăuți – Bucureşti, 2016

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

lungul vremii, şi Arboroasa, Moldova Mică, Plonina, Ţara Fagilor, aşa cum o dovedesc mai ales tradiţiunile populare[1].

Un document extern, *Diploma imperială din 9 decembrie 1862*, prin care împăratul Austriei Francisc Iosif I garantează independenţa administrativă a ducatului Bucovina, dreptul acestuia de a fi reprezentat în Consiliul Imperial din Viena şi îi acordă o stemă proprie, reprezentând un cap de bour, de la emiterea căruia se împlinesc anul acesta 150 de ani, consemnează un mai vechi toponim, ignorat, din păcate, în lucrările noastre de specialitate: „Noi Francisc I din mila lui Dumnezeu împărat al Austriei, rege al Ungariei şi al Boemiei, regele Lombardiei şi al Veneţiei, al Dalmaţiei, Croaţiei, Slavoniei, Galiţiei, Lodomeriei şi al Iliriei, archiducele Austriei, marele duce al Cracoviei, ducele Lotaringiei, Salisburgului, Stiriei, Carintiei, Carnioliei şi Bucovinei, marele principe al Ardealului, marchionul Moraviei, comitele principesc al Habsburgului şi al Tirolului, marele voievod al Serbiei ş.c.l., ş.c.l., am înţeles cu plăcere că dieta credinciosului nostru ducat al Bucovinei a înnoit prin umilita sa rugare subşternută din partea comisiunii de încredere încă de la anul 1849 pentru încuviinţarea unui însemn propriu al ţării.

Ca parte din Dacia vechiă ţara aceasta sub guvernul domnilor Moldovei se adnumăra la aşa-numita cu numile *Arboroasa, Plonina* şi pe urmă *Bucovina*, după făgetul dintre Cernăuţi şi Vijniţi. [...]”[2].

1* Comunicare susţinută în cadrul Sesiunii ştiinţifice de istorie „Alma Mater Sucevensis”, organizată de Departamentul de Ştiinţe Umane şi Social-Politice al Facultăţii de Istorie-Geografie şi Centrul de cercetări interdisciplinare „Charpathica” ale Universităţii „Ştefan cel Mare” Suceava, ediţia a XIII-a, dedicată împlinirii a 50 de ani de viaţă universitară suceveană, Secţiunea de Istorie modernă şi contemporană, Suceava, 7 martie 2013. Comunicarea reprezintă extinderea cercetării pe o temă principală: *Bucovina în universul toponimiei europene*, de asemenea comunicare, susţinută în cadrul Simpozionului ştiinţific internaţional „Bucovina. File de istorie”, ediţia a XIII-a, Secţiunea Istorie modernă şi contemporană, organizat de Muzeul Bucovinei, Facultatea de Istorie şi Geografie a Universităţii „Ştefan cel Mare” şi Direcţia pentru Cultură şi Patrimoniu Naţional Suceava, Suceava, 23–25 noiembrie 2012. Amândouă comunicările sunt lucrări inedite.

Vezi, pentru aceasta, între altele: Vasile I. Schipor, *Bucovina istorică. Aspecte istoriografice în lumina unor izvoare folclorice*, în „Septentrion”. Foaia Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina, Rădăuţi, anul III, nr. 8–9, 1993–1994, p. 5 şi 7. Studiul este republicat în volumul *Bucovina istorică. Studii şi documente*, Cuvânt-înainte de D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, Bucureşti, Editura Academiei Române, colecţia „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii” (22), 2007, p. 156–163. De acelaşi autor, *Destinul Bucovinei istorice*, în „Analele Bucovinei”, Rădăuţi – Bucureşti, anul XVI, nr. 1 (32), [ianuarie–iunie] 2009, p. 5–9. Editorialul de aici este republicat în volumul Dan Camer, *Mazili şi răzeşi din Bucovina. Studiu istoric şi statistic elaborat pe baza materialelor recensămintelor moldoveneşti din anii 1772–1773 şi 1774*, Buzău, Editura Omega, colecţia „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii” (29), 2009, p. 5–12. Ulterior articolul apare, într-un tom retrospectiv, în „Analele Bucovinei”, anul XIX, nr. 2 (39), [iulie–decembrie] 2012, p. 481–485.

2 Conf. Acad. Radu Grigorovici, *Diploma imperială din 9 decembrie 1862*, în „Analele Bucovinei”, Rădăuţi – Bucureşti, anul II, nr. 2 (4), [iulie–decembrie] 1995, p. 463–469. Bun cunoscător al limbii germane, academicianul Radu Grigorovici dă aici şi originalul german al documentului, pentru a înlătura inadvertenţele din textul românesc invocat, de obicei, de către

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

Toponimul *Plonina* din documentul de mai sus n-a fost discutat, din păcate, până acum la noi. În niciunul dintre dicţionarele noastre nu-l găsim nici măcar menţionat.

Mai nou, nu-l menţionează nici alte lucrări de specialitate publicate în Polonia: Zbigniew Greń şi Helena Krasowska, *Słownik górali polskich na Bukowinie*, Warszawa, Slawistyczny Ośrodek Wydawniczny Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk, 2008; Halina Mirska Lasota, Joanna Porawska, *Marele dicţionar român-polon. Wielki słownik rumuńsko-polski*, Kraków, Wydawnistwo Uniwersytetu Jagellońskiego, 2009. Îl menţionează, în schimb, profesorul Stanisław Dubisza în *Uniwersalny słownik języka polskiego*, tom III (P–Ś), Warszawa, Wydawnistwo Naukowe PWN, 2003, p. 325. Precizând că apelativul *połonina* provine din ucr. *polonyna*, autorul îi dă sensul: „teren acoperit cu iarbă, situat dincolo de limita pădurilor, în Carpaţii Răsăriteni, folosit la păşunat; hala”[3].

Într-o *Listă cu noţiuni din dicţionarul comparativ carpatic. Список понять з порівняльного карпатського словника*, concepută pentru limbile cehă, maghiară, română şi ucraineană şi publicată într-un periodic de la Suceava, în 2002, este menţionat numele topic din ucraineană *полонина*, substantiv feminin, sinonim în această limbă cu *полявина* şi *поляна* şi având sensul de „păşune de munte”, „poiană”[4]. Este interesant faptul că, potrivit acestei liste, în limba cehă corespondentul acestui nume topic este *hole*, apropiat de polonezul *hala* şi că pentru numele topic neutru *platou*, corespondentul în cehă este *plošina*, apropiat prin radical de *plonina*, cu care, de altfel, este un sinonim parţial. Lipsa echivalentelor din limba poloneză surprinde în această listă şi reprezintă un neajuns al modelului acestui interesant, de altfel, „dicţionar comparativ carpatic”.

În istoriografia noastră, apelativul *plonina* este folosit de cronicarul Miron Costin. În lucrarea sa *De neamul moldovenilor, din ce ţară au ieşit strămoşii lor*, în capitolul *Titlurile cele mai vechi şi peceţile domnilor*, citim, între altele: „Iar titlul cel vechi al domnilor Moldovei este aşa: «Din mila lui Dumnezeu, noi, Io (N), voievod şi domn al ţărilor Moldovei, stăpânitor al tuturor părţilor de la munţi până

cercetători, precum şi două traduceri mai vechi însoţite de note personale. Pentru apelativele *făgetul*, *pădurea de fagi*, autorul evidenţiază echivalentul german *Buchenwald.*

3 C. Drapaca, V. Rusneak, M. Gavrelciuk, I. Iliuk, A. Zelenski, I. Doşcivnek, M. Berezka, în *Dicţionar ucrainean-român. Українсько-румунський словник*, Bucureşti – Cernăuţi, Editura Didactică şi Pedagogică, R.A.–Editura „Alexandru cel Bun”, f.a. (retipărirea ediţiei din 1964), menţionează apelativul *полонина*, cu forma de plural *полонини*, având sensul „păşune (pe munţi)”, p. 633. Sinonimul său *hala*, menţionat la noi de Alexandru Ciorănescu în *Dicţionarul etimologic al limbii române*, are aici sensul secundar: „acoperiş”, loc situat la etajul montan superior.

4 *Lista cu noţiuni din dicţionarul comparativ carpatic*. *Список понять з порівняльного карпатського словника*, în „Lumea carpatică”, revistă de cultură şi civilizaţie tradiţională, Suceava, nr. 4, 2002, p. 84. Alcătuită, după un model elaborat de prof. Jiři Langer, de către un colectiv format din Tomáš Vašut, Andor Mészáros, Elena Platon şi Oksana Otomanska, lista cuprinde 396 de cuvinte din limbile cehă, maghiară, română şi ucraineană, oferind câteva informaţii referitoare la clase şi categorii gramaticale, sensuri şi sinonime, inclusiv în dialecte, p. 83–95.

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

la mare»". Într-o notă de picior, Miron Costin precizează: „*plonini*, munții ungureşti"[5]. Petre P. Panaitescu traduce „ot planiu do moriu" prin „de la munți până la mare" şi nu cum ar fi, în opinia noastră, mai potrivit: „de la plonine până la mare".

În opinia noastră, toponimul *Plonina* provine de la apelativul *plonina, *polnina*, din slava veche, unde însemna „loc întins, pustiu, nepopulat, situat pe un munte", „munte"[6]. - Ähnliche Seiten

În spațiul slav de apus, toponimul *Plonina* este frecvent şi astăzi, fiind cunoscut prin câteva variante.

În Polonia, *Płonina* este un sat în comuna Bolków, districtul Jawor, din voievodatul Silezia Inferioară, situat la altitudinea de 480–550 m, în Jelenia Góra, la 77 km vest de capitala regională Wrocław. Până în 1945 a aparținut Germaniei şi se numea Nimmersath, aici aflându-se ruinele unui castel feudal (Schloß Wilhelmsburg). Din 1950 poartă actualul nume şi are 157 de locuitori (2004). În partea de nord a Poloniei, *Płonina* este un sat în comuna Stutowo, din districtul Nowy Dwór Gdański, voievodatul Pomerania. Se află la 41 km est de capitala regională Gdańsk şi până în 1945 a aparținut Germaniei.

Tot în Polonia, mai cunoscut este toponimul *Połonina* în denumirea unor munți (platouri montane). Cele mai cunoscute „połonine" de aici sunt în voievodatele Subcarpatic şi Polonia Mică: *Połonina Caryńska* (având un pisc înalt de 1 297 m), *Połonina Wetlińska* (cel mai înalt vârf de aici este Roh, cu 1 255 m), *Połonina Bukowska* (cu cel mai înalt vârf, Halicz, 1 333 m), *Połonina Dźwiniacz* (cel mai înalt vârf, Bukowe Berdo/Buchenspitze (Vârful Fagilor), cu 1 312 m[7]). Toate acestea se află în regiunea Munților Bieszcyady, partea nordică a Beskizilor Estici.

Toponimul polonez *Połonina* are corespondentul *Polonina* în limba slovacă, iar în ucraineană *Полонина/Polonyna* şi denumeşte culmile muntoase, sub forma unor suprafețe întinse, acoperite cu pajişti alpine, din Carpații Vestici Exteriori, din Polonia, Slovacia şi Ucraina, precum şi din Carpații Păduroşi, culmi folosite de-a lungul timpului ca păşuni[8]. În limba slovacă, toponimul este folosit şi cu forma de plural, *Poloniny*. În alte cazuri, toponimul intră în denumirea unor regiuni din întregul lanț carpatic de nord-est. În Slovacia se află *Parcul Național Poloniny*, în partea de est a țării, la granița cu Polonia şi Ucraina. Înființat în 1997, ca

5 Miron Costin, *Opere*, I, ediție critică îngrijită de P. P. Panaitescu, Bucureşti, Editura pentru Literatură, seria „Scriitori români", 1965, p. 230.

6 Vezi şi cs.wikipedia.org/wiki/Polonina - -; en.wiktionary.org/wiki/planina – (accesat online la 14 ianuarie 2013)

7 Vezi de.wikipedia.org/wiki/Polonina (accesat online la 14 ianuarie 2013)

8 Alături de marile depresiuni intramontane, culmile întinse, bogate în pajişti subalpine, reprezintă o caracteristică principală a Munților Carpați, spre deosebire de Alpi, care se disting prin piscuri înalte şi ascuțite. Vezi şi ro.wikipedia.org/wiki/Munții_Carpați - – (accesat online la 14 ianuarie 2013)

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

Rezervație a Biosferei, acesta are 298,05 km², adăpostind o rezervație de zimbri. *Beskidy Połonińskie* este o macroregiune, întinsă din Maramureş, de la granița României cu Ucraina până dincolo de râul Už, în Slovacia, cuprinzând: *Połonina Równa* (Riwna, 1 482 m), *Połonina Boržawa* (Stohy, 1 677 m), *Połonina Krasna* (Czerwona), Świedowiec (Bližnica, 1 883 m), Czarnohora (Howerla, 2 061 m) şi *Połoniny Hryniawskie* (Baba Ludowa, 1 590 m)[9].

Aşadar, în partea de vest a Carpaților Păduroşi (Ucraina Subcarpatică), sunt mai cunoscute: *Polonyna Riwna*; *Polonyna Borschawa*; *Polonyna Kuk*; *Polonyna Krasna*. Polonyna Riwna se află situată între văile râurilor Už şi Wiczy în Karpaty Wschodnie, având câteva piscuri: Jawornik (1 020 m), Krasywa (1 039 m), Lutanska Holycia (1 377 m) şi Riwna (1 482 m), iar Polonyna Krasna între râurile Tereblja şi Teresva, având o lungime de 35 km şi o lățime de 570 km. Vârfurile muntoase de aici sunt Syhljanskzj (1 538 m), Klymova (1 492 m), Hropa (1494 m) şi Topas (1 548 m). În Polonina Borschawa vârful cel mai înalt este Stohy (1 677 m)[10].

În partea de sud-vest a districtului Dołina, din regiunea Ivano-Frankivsk (Stanisław) se află *Połoninka* (1 163 m), un platou întins, situat la vest de Wołoska şi Măgura (1 164 m).

Hărțile topografice militare de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea (1877–1916), consemnează în Maramureşul istoric şi alte două mari grupe de „połonine”. *Połonina Turkulska, Połonina Lemska, Breskulska Połonina* şi *Połonina Balzatul* se află situate la izvoarele râurilor Bălțatul şi Brebenescul, pe platouri cuprinse între 1 500 şi 1 900 de metri. Mai la vest de acestea, tot pe platouri alpine largi, situate la sud de Pietrosul Carpaților Păduroşi (2 023 m), se află *Połonina Szesul, Polonieska Połonina, Połonina Harmanieska* şi *Połonina Kožmieska*[11]. Interesante sunt, de asemenea, şi informațiile topografice consemnate de hărțile militare realizate pentru zonele învecinate, din Galiția de Răsărit[12].

9 Conf. pl.wikipedia.org/wiki/Beskidy_Połonińskie – (accesat online la 21 ianuarie 2013) - Ä

10 Conf. pl.wikipedia.org/wiki/Ukraińskie_Karpaty - – (accesat online la 21 ianuarie 2013)

11 Conf. igrek.amzp.pl. Aici sunt două portaluri: *Archiwum Map Wojskowego Instytutu Geograficznego 1919–1939* şi *MAPSTER – Zestawienia map.* Cel de al doilea portal cuprinde hărți speciale – *Spezialkarte der österreichisch-ungarischen Monarchie*, întocmite la scara 1: 75 000, în perioada 1875–1916, de către ofițeri austrieci. Hărțile topografice de aici, necercetate încă la noi, oferă o bogăție de informații valoroase pentru cercetarea ştiințifică transdisciplinară. Unele dintre acestea provin din Arhiva de Război a Poloniei ori de la Svenska Krigsarchivet (Swedisch Military Archive). Altele sunt editate şi reeditate de Wojskowy Institut Geograficzny Warszawa în perioada interbelică din veacul trecut (1919–1939). De la adresa electronică de mai sus, accesând igrek.amzp.pl./search.php, obținem planşa cartografică dorită (accesat online la 24 şi 25 ianuarie 2013).

12 Vezi: 11, XXXIII, Zaleszczyki, 1880; 12, XXXIII, Śniatyn, 1876; 12, XXXII, Kuty, 1877; 12, XXXII, Kuty, 1916; 11, XXXII, Kolomea, 1876; 11, XXXII, Kolomea, 1914; 10, XXX, Dolina, 1877; 10, XXXI, Stanislau, 1914; 12, XXX, Máramaros-Sziget, 1877; 13, XXXI, Bogdán, 1876; 14,

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

În spaţiul bucovinean, toponimul *Plonina* este, parţial, echivalentul semantic al toponimului *Ţara de Sus* (Verchovina). Înţelegerea corectă a sensului acestui vechi toponim se află în relaţie cu una dintre ocupaţiile străvechi ale locuitorilor din zona Carpaţilor Orientali: păstoritul. Păşunile pentru oile şi vitele locuitorilor din satele carpatice şi subcarpatice se aflau pe munţii Maximeţ (1 345 m), Tomnatic (1 567 m), Ţapul (874 m), Iarovița (1 580 m), dar şi la vest de Ceremuş, la Jaworów, Kolomea şi Nadwórna, spre care duceau mai multe „drumuri ale oilor", unele lungi de câteva zeci de kilometri, majoritatea urmând cursul principalelor ape curgătoare: Nistru, Prut, Siret, Ceremuş, Suceava, Moldova, Bistriţa, Tisa. Acest spaţiu montan, bogat în păşuni alpine, este locuit mai ales de huţuli, în limba/graiul cărora apelativul *polonina* înseamnă „păşune". De aici şi sensul vechiului toponim *Plonina*, „păşune situată pe platourile înalte", „păşune montană", unde urcă turmele de oi şi vite pentru vărat şi unde se organizează pregătirea produselor lactate pentru iarnă (brânză/caş, urdă, huslincă etc.), care urmează apoi a fi transportate la şes[13]. Această realitate este caracteristică şi pentru

XXXI, Ruszpolyána, 1880; 12, Körösmezö und Mikuliczyn, 1880; 41º49º Turka, 1914. Harta 54, 39, Nadwórna, 1929, scara 1: 100 000, a fost realizată de Wojskowy Institut Georgaficzny Warszawa (accesat online la 25 ianuarie, 4 şi 5 februarie 2013).

13 Vezi şi George Nimigean, *Huţanii din Bucovina. Studiu anthropo-geografic şi etnografic*, 1945, p. 94, 74. Păstoritul transhumant, în toată complexitatea sa, rămâne o temă fertilă de cercetare pentru viitor, în acest spaţiu carpatic mai larg, începând din Bucovina şi până în Moravia şi Polonia de sud. Industria turismului montan şi câteva „insule" etno-folclorice, în Polonia, Slovacia, Ucraina Subcarpatică şi Bucovina, reprezintă astăzi o nouă „vârstă" în cultura şi civilizaţia carpatică, preocupată de „contemporaneizarea tradiţiei", în cadrul căreia cercetarea ştiinţifică, tot mai firavă pe zi ce trece, este înlocuită de apetenţa pentru loisir (excursii, expediţii, drumeţii, sporturi de iarnă, bucătărie tradiţională, târguri meşteşugăreşti etc.) şi cultivarea unor datini şi obiceiuri vechi, cuprinse în programul unor festivaluri regionale sau internaţionale, precum „Bukowińskie Spotkania" [Întâlniri bucovinene], organizat anual, la date diferite, în Polonia, Bucovina istorică (Câmpulung Moldovenesc şi Cernăuţi), Ungaria şi Slovacia. Festivalul Internaţional de Folclor „Bukowińskie Spotkania" [Întâlniri Bucovinene], înfiinţat în 1990, prin contribuţia profesorului universitar Kazimierz Feleszko de la Universitatea din Varşovia, filolog slavist, originar din Cernăuţi, şi a lui Zbigniew Kowalski, etnograf la Casa de Cultură din Piła, are drept scop: „a) prezentarea bogăţiei cultural-populare bucovinene în manifestarea ei multietnică, prin aducerea în scenă a unor manifestări artistice tradiţionale complexe şi diverse: vocale, coregrafice, muzicale, precum şi a portului şi a obiceiurilor bucovinene; b) favorizarea cunoaşterii reciproce dintre membrii grupurilor artistice bucovinene prin participarea nemijlocită la festival; c) prezentarea valorilor Bucovinei, care se manifestă în buna înţelegere dintre oameni şi în respectul reciproc, în toleranţă interetnică şi în bună convieţuire; d) propagarea imaginii Bucovinei ca exemplu de înţelegere, de armonie şi colaborare, de respect reciproc între etnii şi de păstrare neştirbită a identităţii culturale a fiecărei comunităţi etnice; e) apropierea şi cunoaşterea reciprocă a popoarelor europene prin grupurile care le reprezintă; f) păstrarea folclorului emigranţilor bucovineni în Polonia, Ungaria, Slovacia şi Germania, pentru care «Întâlnirile Bucovinene» oferă posibilităţi de contact în formă organizată cu Bucovina şi cu locuitorii ei actuali". Vezi www.inbucovina.ro/.../festivalul-international-de... Simpozionul ştiinţific, organizat la Jastrowie, în voievodatul Polonia Mare, în anii 1990, o dată la doi ani, cu participarea unor profesori universitari şi cercetători din Polonia, Germania, Ucraina şi România, a fost ulterior abandonat, la fel ca şi proiectul de elaborare a *Lexiconului „Bukowina"*. Vezi şi Zbigniew Kowalski

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

Carpații Vestici Exteriori şi Subcarpații Beşkizi, aşa cum o ilustrează mai multe gravuri, xilogravuri şi ilustrate din partea a doua a secolului al XIX-lea şi din primele decenii ale secolului al XX-lea, reprezentând scene din viața huțulilor, în titulatura cărora apare toponimul *Plonina*, cu varianta sa *Połonina*: Karol Młodnicki (1835–1900), *Huculi i ich mieszkania: pochód huculów na Połoniny* [Huțulii şi locuința lor: marşul huțulilor spre Plonina] (1872), *Odváženi mléka s Połoniny* [Transportarea laptelui din Plonina], ilustrată aparținând unui autor necunoscut, nedatată, cu circulație la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea, ş.a.

În 1929, Aba Heller, un librar din Nadwórna, editează ilustrata *Hucuł wozi bryndzę z połoniny* [Huțul cărând brânză din polonina], în titulatura căreia nu mai avem un toponim, ci, mai degrabă, un apelativ[14].

Problematica acestui străvechi spațiu cultural (oameni, aşezări, îndeletniciri, ceremonii, datini şi obiceiuri) este ilustrată de lucrări beletristice, acuarele, desene şi fotografii aparținând unor autori renumiți care oferă cercetării ştiințifice un bogat material, mai cu seamă din perspectivă transdisciplinară. Între aceştia: Stanisław Vincenz (1888–1971), prozator şi eseist polonez, autorul trilogiei *Na wysokiej połoninie* [În înalta polonină/Pe culmile plaiului/Aproape de cer, în polonina] (I – 1938; II – 1970; III – 1979); artiştii plastici polonezi Juliusz Kossak (1824–1899), Jósef Jaroszynski (1835–1900), Stanisław M. Dębicki (1866–1924), Fryderyk Paustch (1877–1950), Kazimierz Sichulski (1879–1942), Władisław Jarocki (1879–1965) şi Karol Kossak (1895–1975), M. Seńkowski, fotograf de artă. Profesorul Włodzimierz Szuchiewicz (1849–1915) publică la Lemberg (Lwów) o lucrare monografică monumentală, *Huculszczyzna* [Țara huțulilor], vol. I–IV, 1902–1908, consacrată culturii şi civilizației din această parte a Carpaților Răsăriteni.

Problematica acestul spațiu cultural continuă să suscite şi astăzi interesul specialiştilor (istorici, etnografi, muzeografi, fotografi de artă) din lumea carpatică central-europeană şi din cea riverană, aşa cum o dovedeşte şi Expoziția internațională de artă huțulă „Na wysokiej połoninie”, organizată la Cracovia de către Witold Wieszczek (2011).

Timp de câteva secole, eposul popular din partea de nord-est a Carpaților Răsăriteni este animat de figurile unor eroi renumiți: Juraj Jánošik (1688–1713), figură legendară în folclorul slovac, contemporan cu Grigore Pintea, zis Pintea Viteazul (1670–1703, vestitul haiduc din Țara Lăpuşului; Oleksa Dovbush (1700–

(sub redacția), *Bukowińskie Spotkania. Întâlniri bucovinene. Bukovinai Találkozások. Bukovinské stretnutia. Буковинські зустрічі* (21), Piła, Przedsiębiorstwo Poligraficzno–Wydawnicze Angraf, 2010.

14 Bogate informații despre istoria zonei şi prezența românilor aici, de-a lungul vremii, între altele, la Dumitru Manolache, *Carpații Nordici – istorie românească*, în „Observatorul”, Bucureşti, anul XV, 17 septembrie 2004, confer sites.google.com/site/hutzul/articole (accesat online la 18 februarie 2013).

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

1745), erou legendar în folclorul din Galiția, Bucovina şi Zakarpathia; Darie Pomohaci (a doua jumătate a secolului al XVIII–1816), haiduc renumit, care însufleţeşte imaginarul colectiv din Bucovina de altădată prin numeroase legende despre comori ascunse şi balade de vitejie: „Frunză verde foi rotate, / Câtu-s şaptezeci de sate, / Toate-s de Darie îmblate, / Îmblate şi răzbătute; / C-are Darie drumuri multe, / Are Darie treburi multe. / Tot îmblă cărările / Şi păzeşte drumurile /, Drumurile cele mari, / Bătute de domni tâlhari, / Cu bani mulți şi cu pungi mari; / Cu bani mulți, cu pungi bătute / Tot pe-nşelăciuni făcute, / Pe-nşelăciuni şi nedrept, / Scoase-s de la noi din piept; / Pe-nşelăciuni şi prădare, / Pe muncă şi pe sudoare, / […] Şi iar verde măr crengos, / Nu-i ca Darie om frumos; / Câtu-i țara-n sus şi-n jos, / Câtu-i țara-n jos şi-n sus, / Numele lui i s-o dus / Ori ca spin, / Ori ca venin, / Ori ca leac / La om sarac. / Din Straja până-n Hadic / Nu-i ca Darie om voinic; / De la Dorna la Dorneşti, / Om ca Darie nu găseşti / Să mergi şi să oboseşti, / Iar să mergi, să poposeşti / Altu-n lume nu găseşti, / Cu cuvânt / Ca frunza-n vânt / Şi cu glas / De suflet ars, / Cântat vara printre brazi”.

În cultura ucraineană trebuie menționate preocupările, pe această temă fertilă, ale scriitorilor Ivan Franko (1856–1916), clasic al literaturii ucrainene, reprezentant al renaşterii naționale, care a făcut studii doctorale şi la Universitatea din Cernăuți (1891), cercetător al culturii populare din Galiția, autor al romanelor *Boa constrictor* (1878), *Boryslav smiietsia* [Borislavul râde] (1882) şi al culegerii *Ballads and Tales* [Balade şi povestiri]; Mykhailo Kotsiubynsky (1864–1913), scriitor clasic, reprezentant al „realismului etnografic”, autor al nuvelei *Tini zabutykh predkiv* [Umbrele strămoşilor uitați], (1911), tradusă şi în limba română (Mihail Koțiubinski, *Nuvele şi povestiri*, Bucureşti, Editura pentru Literatura Universală, 1963); Lesya Ukrainka (1871–1913), voce reprezentativă a liricii romantice ucrainene, prozatoare, autoare a volumului *Lisova pisnya* [The Forest Song. Cântecul pădurii], feerie ilustrând interesul pentru mitologie şi folclor; Vasyl Stefanyk (1871–1936), prozator, membru în Parlamentul austriac (1908–1918), emigrat ulterior în Canada; Marko Cheremshyna (1874–1927), autor de povestiri şi nuvele, tradus mai ales în Germania, Cehia şi Ungaria.

Pe baza nuvelei lui Mykhailo Kotsiubynsky *Umbrele strămoşilor uitați*, regizorul sovietic, de origine armeană, Serghei Paradjanov (1924–1990), realizează filmul *Shadows of forgotten ancestors* (1964), capodoperă a impresionismului cinematografic, considerat de către criticul de artă Jonathan Rosenbaum drept „unul dintre filmele de geniu ale cinematografiei sovietice”, interzis timp de câteva decenii în fosta U.R.S.S., care s-ar situa între primele zece realizări ale epocii, „un film desăvârşit”, comunicând „o uluitoare libertate stilistică”, prin care regizorul valorifică valențele psihologice ale culorii şi semnificațiile adânci ale unor străvechi simboluri (pomul cunoştinței binelui şi răului, mărul, crucea, mormântul, căprioara, calul, în ipostaza sa de cursier solar, mielul), cu circulație într-un spațiu mai larg. Căprioara venind mereu la mormântul Maricikăi trimite cu gândul la

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

poemul lui Nicolae Labiş, *Moartea căprioarei*: „Mi se părea că retrăiesc un mit cu fata prefăcută-n căprioară”. Structurat episodic, filmul are în desfăşurarea sa şi un episod intitulat *Polonina*. Povestea de dragoste a lui Ivanko pentru Maricika reprezintă, în acest cadru, „un arhetip al vieții”, tinerețea evoluând ciclic de la inocență la experiență şi apoi la solitudine şi moarte. Aceasta este „umbra strămoşilor noştri uitați”, motivul arhetipal care „depăşeşte şi transcende identitatea individuală”, după cum observă criticul de artă David A. Cook, povestea lui Mykhailo Kotsiubynsky despre lumea huțulilor din Carpați comunicând, în acelaşi timp, bucuria plenară, viguroasă şi tonică în fața vieții, înțelegerea profundă pentru iubirea, suferința şi căderea oamenilor, un remarcabil simț al naturii, al frumosului, al armoniei şi al nemărginirii[15].

La tipărirea în limba română a nuvelei *Umbrele strămoşilor uitați*, Val. Cordun, traduce apelativul *połonina* prin *plai*, „*păşuni de munte, acoperite cu iarbă deasă*”: „În spatele lui Ivan creşteau munții şi albăstreau depărtările. Vulturul îşi lua zborul de pe piscurile stâncoase, binecuvântându-le cu un larg fâlfâit de aripi; se auzea răsuflarea rece a *plaiurilor*; cerul se lărgea. În loc de pădure, sub picioare i se aşterneau acum jnepenii – un covor negru de brazi târâtori, în care i se împiedicau picioarele; muşchiul înveşmânta pietrele în mătase verde. În zare, munții îşi iveau, unul câte unul, piscurile şi-şi unduiau spinările gârbove, înălțându-se ca valurile albastre ale mării. Ai zice talazuri uriaşe, încremenite în clipa când furtuna le-a răsculat din genune, ca să le năpustească peste lume şi s-o potopească. Piscurile Bucovinei sprijineau zarea cu nori vineți; Senețea, Dzembronea şi Bila Kobela înaintau sub maramă albastră; fumega Ihrețul, Hoverlea înțepa cerul cu piscu-i ascuțit, iar Ciornohora apăsa pământul cu greutatea trupului său.

Plaiul! Se afla acum în mijlocul acestei *păşuni de munte, acoperite cu iarbă deasă*. Marea albastră a munților răscoliți îl împresura pe Ivan ca un cerc larg, din care părea că nesfârşite talazuri albastre pornesc spre el ca să i se prăbuşească la picioare.

Vântul, tăios ca un baltag ascuțit, îi bătea în piept, îngemănându-i răsuflarea cu cea a munților. Un val de mândrie năvăli în sufletul lui Ivan. Ar fi vrut să scoată un chiot din fundul plămânilor, ca să răsune toți munții până hăt, la marginea cerului, ca să se cutremure marea de piscuri, – dar simți deodată că, în întinsul acesta, glasul lui s-ar fi pierdut, asemenea unui bâzâit de țânțar…”[16]

În cultura din Bucovina istorică, manifestă un interes viu pentru universul lumii carpatice, frumusețea tradițiilor, pitorescul etnografic, muzica şi graiul locuitorilor acestor plaiuri mai mulți scriitori, etnografi şi folclorişti: Franz Xavier

15 Pentru mai multe informații, vezi, între altele: www.recorduri.lovendal.net/cele-mai-tari-10-filme-sovietice/; agenda.liternet.ro/.../Provocarea-culorilor-Tini-zabutykh-predkiv-**U**... (accesat online la 20 februarie 2013)

16 Vezi Mihail Koțiubinski, *Umbrele strămoşilor uitați*, în volumul *Nuvele şi povestiri*, Bucureşti, Editura pentru Literatură Universală, colecția „Clasicii literaturii universale”, 1963, p. 384–385.

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

Knapp (1809–1883), pictor austriac, stabilit la Cernăuți, peisagist şi portretist de marcă, autorul unor acuarele cu o mare valoare documentară, cuprinse în albumul *Illustrierte Bukowina* (1875); Osip Jurij Fedkovici (1834–1888), poet, prozator şi traducător; Emil Kaluzniacki (1845–1914), profesor la Universitatea din Cernăuți, slavist, autor al unor studii referitoare la cultura şi civilizația carpatică şi la coloniile româneşti din Galiția, membru corespondent al Academiei Române (20 martie 1890), care publică documente slavone, descoperite la Lemberg, privind istoria Moldovei; Dimitrie Dan (1856–1927), istoric şi folclorist, membru corespondent al Academiei Române; Raimund Friedrich Kaindl (1866–1930), profesor la Universitatea din Cernăuți, istoric şi etnograf, cercetător al culturii şi civilizației din Bucovina, autor, între altele, al studiilor *Die Huzulen* (1894), *Geschichte der Deutschen in der Karpathenlanden* (vol. I–III, 1896–1903), *Die Bukowina in Wort und Bild* (1903).

Scriitori, pictori, istorici şi lingvişti din România, dar şi câțiva străini, semnează lucrări diverse, unele dintre ele, remarcabile, închinate acestui topos fabulos al umanității europene: Mihai Eminescu (1850–1889), poet romantic şi reputat ziarist, mare clasic al literaturii româneşti; Teodor Axentowicz (1858–1938), profesor universitar şi pictor polonez, autor al unor portrete şi scene din viața huțulilor; Mihail Sadoveanu (1880–1961), prozator celebru, autor, între altele, al volumului *Țara de dincolo de negură* (1926), în care un capitol, XV, *Vânt dinspre Căliman*, se referă la huțuli; Wladimir Zagorodnicow (1896–1984), profesor la Şcoala de Arte şi Meserii din Cernăuți, pictor bucovinean; Petru N. Caraman (1898–1980), doctor în etnografie şi filosofie al Universității din Cracovia cu teza *Obiceiul colindatului la slavi şi la români. Studiu comparat* (1928), profesor universitar la Iaşi, eminent folclorist şi slavist, de talie europeană, arestat de N.K.V.D, în 1947, pentru afirmațiile sale privind drepturile României asupra Basarabiei şi nordului Bucovinei, marginalizat în perioada regimului comunist, membru *post-mortem* al Academiei Române (1991), autorul studiului *Fresca huțulă*, publicat în revista „Însemnări ieşene”, anul V, nr. 3, din 1 martie 1940, o prezentare a cărții folcloristului polonez Stanisław Wincenz *Na wysokiej połoninie*, titlu tradus în limba română *Pe culmile plaiului*; Mircea Streinul (1910–1945), prozator, autor al romanului *Lupul din Țara huțulilor* (1939, cu o reeditare în 1995); Radu Negură (1910–1992), un „impresionist întârziat”, uitat pe nedrept în Bucovina de astăzi, peisagist delicat, care experimentează „turismul ecologic” în partea a doua a veacului trecut, autorul unor compoziții închinate lumii carpatice, surprinse în succesiunea veşnică a anotimpurilor; Rudolf Rybiczka (1911–1998), pictor, colorist rafinat, autor al unor cunoscute peisaje şi portrete inspirate de toposul mitologic bucovinean; Ioan Pătruț (1914–1992), lingvist, autorul lucrării *Fonetica graiului huțul din Valea Sucevei* (1957); Miroslava Şandru (1916–1983), etnograf şi folclorist, autoarea albumului *Cusături huțule*, tipărit postum (2005); George Sidorovici (1920–1976), prozator, autor al volumelor de nuvele şi povestiri

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

Vulpile (1970), *Oameni şi munţi* (1972), *Pădurea de dincolo* (1974, cu o reeditare în 2006), în care evocă o fabuloasă Bucovină a munţilor şi pădurilor, „dominată de credinţe şi superstiţii"; Vasile Hutopilă (n. 1953), pictor, care surprinde „duhul locului" în peisajele şi portretele sale închinate oamenilor din Bucovina carpatică; Mugur Andronic (n. 1955), doctor în istorie, editor al lucrării *Huţulii – o minoritate din Bucovina*, culegere de studii şi articole, printre care, *Huţulii – între istorie şi politic*, p. 13–39 (1998); Casian Balabasciuc (n. 1957), inginer silvic, autor al unor povestiri reunite în volumele *Slujbaşi la împăratul* (1996), *Stranii povestiri huţule* (2006), *Tainele din Smidovatic* (2009), *Văzute şi nevăzute din Bucovina* (2012), prozator care „încearcă să reînvie tradiţiile huţulilor bucovineni: [...] portul, cântecele, obiceiurile [lor] populare", fiind îngrijorat de riscul pierderii identităţii acestora, sub presiunea modernizării accelerate a vieţii şi societăţii contemporane din satul carpatic tradiţional[17]; Marian Chiselițe, absolvent al Universitaţii „Al. I. Cuza" Iaşi (2001), fotojurnalist, autorul mai multor reportaje, între care *Huţulii din Bucovina. În căutarea unei identităţi*, publicat în paginile periodicului „National Geographic" (august 2009) şi premiat de redacţia periodicului de la Washinghton[18]; Angelica Flutur, cântăreaţă talentată de muzică populară, originară din Ciumârna, judeţul Suceava, sat de huţuli, „oameni ai munţilor", „straşnici vânători" şi gospodari vrednici, „oameni frumoşi, cărora le plac veselia şi jocul", cum ea însăşi mărturiseşte într-un interviu acordat presei. Continuatoare a tradiţiilor şi obiceiurilor zonei, tânăra interpretă valorifică în cântecele sale îndrăgite comori ale patrimoniului lumii carpatice româneşti, învederând sensibilitatea unei lumi fascinante, pline de pitoresc: „Sus pe Muntele Ciumârna, / Sus îi satul meu, / Mângâi stelele cu mâna... Cu huţanii mei. [...] Când huţanul vrea să cânte, / Vâjâie şi brazii-n munte. [...] Bună-i lumea şi frumoasă cu huţulca mea!"(*Huţulca*)[19]; Andreea Chisăliță (n. 1998), câştigătoare a Marelui Premiu şi a Trofeului Festivalului „Maria Tănase", de la Craiova, ediţia a XVIII-a, 28 septembrie–3 octombrie 2015, care deprinde „dragostea de cântec" de la Sofia Vicoveanca

17 Vezi şi https://www.facebook.com/casian.balabasciuc. Remarcând în povestirile sale „o constanţă a atmosferei şi o constanţă stilistică, o construire savantă a personajelor", precum şi „realismul magic" al scriiturii acestuia, critica de întâmpinare reţine, totodată, „calităţile portretistice, anecdotica povestirilor şi parfumul sadovenian" al cărţilor publicate de acest autor îndrăgostit de natura munţilor şi patrimoniul zonei, „interesul viu pentru Bucovina, tradiţii şi credinţă" al scriitorului fascinat, mai cu seamă, de „înţelepciunea neamului huţulilor", care scrie „pilde nu doar naraţiuni, şi se aşteaptă ca cititorul […] să fie cuprins de atmosfera povestirilor sale". Conf. http://www.newsbucovina.ro/evenimente/34362/realismul-magic-a-lui-casian-balabasciuc (accesat online la 21 februarie 2013, 24 ianuarie 2016)

18 Spaţiul carpatic de nord-est continuă să fascineze, trezind interesul unui public mai larg pentru cunoaştere. Un exemplu îl oferă articolele despre huţuli, publicate în periodice româneşti contemporane, locale şi centrale. Vezi, între altele: sites.google.com/site/hutzul/articole (accesat online la 25 februarie 2013).

19 Conf. *blog.artizanescu.ro/**angelica-flutur**-jumatate-inger-jumatate-**flutur**e/* (accesat online 23 ianuarie 2016)

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

(adevărat model de urmat pentru tinerele interprete de astăzi din Bucovina), cântăreață înzestrată cu „calități vocale extraordinare şi deosebit de sensibilă", căreia „Dumnezeu i-a pus cântecul în leagăn", aşa cum apreciază juriul şi o dovedeşte interpretarea pieselor sale (între care, *Balada miresei pierdute*)[20].

Tot aici ar trebui consemnat şi interesul cercetătorilor contemporani din Occident pentru cunoaşterea acestei problematici. Frédéric Beaumont (născut în 1977), doctor în geografie umană la Université Michel de Montaigne Bordeaux 3 (2007), profesor la Universitatea Paris Ouest, urmează un master la Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava pe tema *Dynamique de la multiethnicité en Bucovine du Sud: 1774–1996* (octombrie 1998–iunie 1999) şi publică mai multe studii de interes, între care *Hutsules, Ruthènes et Klezmer, le mythe culturel bucovinien* (2008)[21].

În spațiul românesc, o admirabilă prezentare a acestei străvechi realități istorice şi etnografice – păstoritul –, în legătură cu un cadru geografic mai larg, însă, o găsim la Ioan Slavici, în studiul monografic *Die Rumänien in Ungarn, Siebenbürgen und der Bukowina* (1881), autor care dă un alt echivalent pentru apelativul *polonina*. Față de echivalentul folosit de Ioan Slavici avem rezerve, însă contextul în care îl prezintă merită a fi menționat, precum şi tabloul admirabil realizat de scriitorul transilvănean: „Coama lanțului carpatic este aproape peste tot netedă, coastele line au un strat de pământ destul de gros, iar văile învecinate, destul de largi, coboară numai treptat: de aceea, văile se pot folosi de cele mai multe ori doar ca fânaț, iar locurile de aşezare, împreună cu ogoarele, sunt răspândite pe coaste, fie izolate, fie în grupuri mai mici. Coamele sunt utilizate de cele mai multe ori numai ca păşune şi sunt foarte potrivite pentru aceasta. Acolo sus, la 5 până la 8 000 [de] picioare deasupra nivelului mării, unde de obicei nu mai trăiesc niciun fel de specii de arbori, se întind într-o nesfârşită suită păşunile acoperite cu iarbă grasă, uneori destul de întinse. În această regiune căzând rouă abundentă şi plouând adesea, iar coama fiind plată şi versantele line, iarba este mereu proaspătă, iar izvoarele nu seacă niciodată. Românul denumeşte aceste păşuni prin cuvântul *poiană*, deci cu un cuvânt care în limba slavă înseamnă şes. Şi o face pe bună dreptate, căci acolo sus există o întreagă lume de înălțimi plate, unde mii şi mii de oi transformă păşunile în hrană pentru oameni şi unde se poate trăi în siguranță, dispunând de averea şi bunul propriu. Pe înălțimile munților nordici, pe Căliman şi mai mult încă pe munții sudici, din Retezat până în Bucegi, aceste păşuni sunt atât de numeroase şi atât de întinse încât ar trebui să se umble săptămâni întregi pentru a număra toate turmele ce păşunează acolo"[22].

20 Conf. *www.monitorulsv.ro › Local* (accesat online la 24 ianuarie 2016).

21 Confer u-bordeaux3.academia.edu/FredericBeaumont (accesat online la 26 februarie 2013).

22 Ioan Slavici, *Die Rumänien in Ungarn, Siebenbürgen und der Bukowina. Românii din Ungaria, Transilvania şi Bucovina*, în *Opere*, XIII, *Scrieri social-politice. Istorice. Etnografice*, text

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

Em. Grigorovitza nu menționează toponimul Plonina în *Dicționarul geografic al Bucovinei*, publicat la Bucureşti, în 1908.

În teza sa de doctorat, *Huțanii din Bucovina. Studiu anthropo-geografic şi etnografic*, susținută la Universitatea din Bucureşti, în 1945, George C. Nimigean utilizează toponimul Bucovina, dar nu consemnează decât incidental derivatele sale, în mai multe subcapitole: *Munții*, p. 3–6; *Hidrografia*, p. 8–9; *Păşunile*, p. 16–18; *Toponimia şi onomastica românească la huțani*, p. 120–122. Pe lângă toponimul *Bucovina*, cu sensul „provincie istorică", utilizat frecvent, el foloseşte toponimul *Carpații Bucovinei*[23], probabil sub influența unor tradiții istorice locale. Într-o notă de la pagina 54, George C. Nimigean face trimitere la o legendă publicată de S. Fl. Marian în volumul *Tradiții poporane române din Bucovina*, Bucureşti, 1892, p. 3–8: „În vechime, pe timpul păgânilor şi a rebelilor, dzice că tot Carpatele, adică toți munții Bucovinei erau stăpâniți de daci. [...] Tot în această legendă se mai spune despre conducătorul dacilor că în luptele cu Traian a îngropat odoarele sale în Valea Ceremuşului, dar, fiind învins, a arătat locul unde le-a îngropat. [...] Atunci când a venit Traian cu oaste asupra lor, de i-a bătut şi i-a supus, i-a aflat aici răspândiți peste tot Carpatele Bucovinei"[24]. Vorbind despre „risipirea aşezărilor huțăneşti", George C. Nimigean dă o listă, p. 28–31, cuprinzând „un total de 172 cătune, 12 sate şi 22 comune, răspândite pe văi şi pante, risipite pe plaiuri, ascunse după păduri"[25], populate cu huțani (huțuli). Un singur toponim ne atrage atenția aici: *Bucovinca*, denumind un cătun, aflat în componența satului Sălăşeni, comuna Câmpulung pe Ceremuş (p. 29). Nu găsim nicăieri în această lucrare nici vechiul toponim *Plonina*, aşa cum ne-am fi aşteptat[26], în pofida faptului că autorul bucovinean face trimiteri la documente

ales şi stabilit: C. Mohanu, îngrijirea şi traducerea textului german: Gherasim Pintea, note şi indici: D. Vatamaniuc, Bucureşti, Editura Minerva, seria „Scriitori români", 1984, p. 457–458, 662–663. Studiul apare, pentru prima oară, la Viena şi Teschen, în 1881, sub egida Editurii lui Karl Prochaska, având 237 p., şi se reproduce, fragmentar, în periodicul „Bukarester Salon", anul II, nr. 3, iulie 1884, p. 129–139. Monografia lui Ioan Slavici este cea dintâi lucrare etnografică de la noi, care urmăreşte „o prezentare de ansamblu, orientată o dată vertical, din trecutul istoric până la stările din prezent, apoi orizontal, cu diferitele sectoare ale vieții sociale şi culturale", fiind „deschizătoare de drum în cercetările noastre etnografice", aducând totodată „mari servicii în cunoaşterea de către străini a vieții poporului nostru". Vezi Ovidiu Bârlea, *Istoria folcloristicii româneşti*, Bucureşti, Editura Enciclopedică Românească, 1974, p. 211; D. Vatamaniuc, *Note* [şi comentarii], la Ioan Slavici, *Opere*, XIII, p. 660.

23 Vezi George Nimigean, *op. cit.*, p. 3, 4, 32. Un exemplar din manuscrisul lucrării se află la Bibiblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera" din Suceava.

24 *Ibidem*, p. 54.

25 *Ibidem*, p. 32.

26 Vezi capitolul *Populație*, p. 20–39; *Huțanii din punct de vedere istoric*, p. 40–57; *Huțanii din punct de verdure etnografic*, p. 68–97. Din acesta din urmă, subcapitolul *Păstoritul*, p. 69–77, ar fi putut consemna, în opinia noastră, toponimul Plonina. Aici se află menționat doar apelativul *polonina*, având sensul de „păşune" în graiul huțulilor (p. 94).

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

vechi, dar şi la realităţi din teren, de pe un spaţiu mai larg, din Slovacia, Polonia, Moravia şi Silezia.

Academicianul Iorgu Iordan, în *Toponimia românească*, lucrare fundamentală în literatura domeniului, la noi, reţine un număr de 32 de toponime, cu o arie mai largă de răspândire, din Bucovina până în Banat, având următoarele 9 forme: Bucova, Bucovăţ(ul), Bucovel(ul), Bucovicioara, Bucov(ul), Bucul, Bucovina, Bucoveni, Bucovineni[27]. Autorul nu menţionează însă aici toponimul *Plonina* şi nici vreunul din derivatele sale.

Profesorul Ilie Dan, în monografia toponimică a Văii Solonețului, „cea dintâi monografie toponimică regională din Ţara de Sus" a Moldovei, tipărită parţial în 1980, nu menţionează toponimul Plonina[28]. Din păcate, *Dicţionarul toponimic al Văii Solonețului*, cuprinzând 737 de pagini, rod al muncii sale de teren şi arhivă desfăşurate timp de patru ani, nu s-a publicat decât selectiv[29], manuscrisul lucrării pierzându-se în vâltoarea anilor.

Dragoş Moldovanu (coordonator), în lucrarea monumentală *Tezaurul toponimic al României. Moldova*[30], nu menţionează toponimul Plonina. Aici întâlnim numai un derivat al acestuia, provenit însă de la forma Polonina: *Polonenca*, fost sat, în partea de nord-est a satului Argel, din judeţul Suceava; cătun al satului Argel (după Em. Grigorovitza, care preia datele unei statistici din 1896), sat în comuna Argel (1900), cătun înglobat în satul Argel (1907, 1908); cătun înglobat în satul Argel (1925). Aici sunt menţionate şi alte câteva forme ale acestui derivat: *Polonenea, Poloneanca, Polonenka*[31].

27 Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1963, p. 66–67. În *Introducere*, autorul precizează: „Dacă geografii s-au interesat de numele topice, oarecum prin forţa împrejurărilor, ca de un fapt pe care nu-l puteau evita în cercetările lor [...], istoricii au înţeles de timpuriu ce folos mare pot trage, pentru luminarea unor epoci obscure sau a unor detalii nelămurite din veacurile îndepărtate, exploatând cum se cuvine numele de locuri. Căci toponimia poate fi socotită drept istoria nescrisă a unui popor, o adevărată arhivă, unde se păstrează amintirea atâtor evenimente, întâmplări şi fapte mai mult ori mai puţin vechi sau importante, care s-au petrecut de-a lungul timpurilor şi au impresionat într-un chip oarecare sufletul popular. Tot felul de momente din viaţa unei colectivităţi umane: istorice (în sens strict), sociale, economice, politice, psihologice, găsesc ecou, adesea foarte prelungit, uneori permanent şi definitiv, în toponimie" (p. 2).

28 Ilie Dan, *Toponimie şi continuitate în Moldova de nord*, Iaşi, Editura Junimea, 1980.

29 *Indice alfabetic al toponimelor din Valea Solonețului*, *ibidem*, p. 179–216. Acesta cuprinde numai 1 391 de termini „transcrişi în formă literară".

30 Dragoş Moldovanu (coordonator), *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, volumul I, *Repertoriul istoric al unităţilor administrativ-teritoriale, 1772–1988*, partea 1. A, *Unităţi simple (Localităţi şi moşii) A–O*; partea a 2-a, A, *Unităţi simple (Localităţi şi moşii) P–30 decembrie*; B, *Unităţi complexe*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1991, 1992. Lucrarea valorifică un bogat material documentar referitor, din păcate, numai la spaţiul aflat între graniţele politice al României postbelice.

31 Dragoş Moldovanu (coordonator), *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, volumul I, partea a 2-a, A, *Unităţi simple (Localităţi şi moşii) P–30 decembrie*; B, *Unităţi complexe*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1992, p. 925.

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

În lucrarea *Toponimia minoră a Bucovinei*, elaborată de Nicolai Grămadă, găsim câteva forme ale acestui vechi toponim şi pentru spaţiul bucovinean. Potrivit acestei lucrări, poiana „Rarău sau *Polonina*" este o parte de hotar la Slătioara, consemnată pe o hartă cadastrală din 1784. *Poloninca* (Poloninka) este parte de hotar la Ruşii Moldoviţei, potrivit unei hărţi cadastrale din 1785, un munte la Argel, după o hartă austriacă din 1873 (611 m) şi o poiană, tot aici, consemnată de o hartă a Ocolului Silvic Argel (1933). *Polonenca* este un cătun la Argel, un fânaţ la Ruşii pe Boul şi un cătun pe Valea Boului (1939)[32].

Cu formele *Polonina* şi *Polonenca*, trimiţând la folosirea acestora în graiul local din Bucovina meridională, găsim toponimul în discuţie, astăzi, la Constantin Pădure, *Silvanii. Memorialul unui bucovinean*: „Satul dintre cele două obcini (Feredeu şi Obcina Mare), denumit Argel, ne-a impresionat prin frumuseţea peisajului specific montan, cu ape repezi şi clare pe văi, ca nişte sireturi, cu imensele sale păduri de molid de un verde întunecat şi cu întinse poieni multicolore. Plaiurile erau denumite aici de localnici «plaiska», iar obcinile, «polonine» sau «polonence». [...] Aici toponim[e]le se amestecă: Kicera, Zigreva, Paltin, Kruhla, Cununschi, Vesnarka, Ilemska, Polonenka, Raşca, Bucovina ş.a.m.d."[33]

---

32 Nicolai Grămadă, *Toponimia minoră a Bucovinei*, vol. I–II, îngrijirea ediţiei, studiul introductiv, bibliografia, notele şi indicele: Ion Popescu-Sireteanu; introducere: D. Vatamaniuc, Bucureşti, Editura „Anima", colecţia „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii" (1), 1996, p. 442, 141, 142, 424, 142, 426, 496. Vezi pentru aceeaşi problemă şi *Spezialkarte der österreichisch-ungarischen Monarchie*, întocmite de asemenea la scara 1: 75 000, în perioada 1875–1916, de către ofiţeri ai K.u.k Militärgeographisches Institut: 12, XXXIV, Czernowitz, 1880; 14, XXXII, Szipot-Kamerale, 1877; 14, XXXIV, Radautz, 1905; 15, XXXII, Kirlibaba, 1880; 15, XXXIII, Kimpolung in der Bukowina, 1880; 15, XXXIV, Suczawa, 1880; 15, XXXV, Uidestie, 1904; 16, XXXIII, Bajaschestie, 1906; 16, XXXIII, Dorna-Watra, 1902; 16, XXXII Rodna Noua und Jacobeni, 1875.

33 Constantin Pădure, *Silvanii. Memorialul unui bucovinean*, ediţia a II-a revizuită şi completată, [Bucureşti], Editura All, 2011, p. 284, 289–290, 403. Autorul, pe numele său adevărat Constantin Bândiu, s-a născut la 19 mai 1927 în localitatea Ciudei, judeţul Storojineţ. Este fiul lui Nicolai şi al Floarei Bândiu. Studiază la Liceul „Regele Ferdinand" din Storojineţ şi, în refugiu, la Liceul „Ştefan cel Mare" din Suceava, după care urmează studii universitare de silvicultură la Bucureşti (1947–1948) şi Câmpulung Moldovenesc (1948–1952). După absolvirea facultăţii, îşi desfăşoară activitatea la Institutul de Cercetări Silvice (1952–1958) şi la Institutul de Biologie „T. Săvulescu" al Academiei Române (1958–1970). Revine la Institutul de Cercetări şi Amenajări Silvice (1971), unde lucrează până la pensionare (1989). Doctorat, în 1973, la Academia de Ştiinţe Agricole şi Silvice Bucureşti, cu teza *Influenţa factorilor ecologici asupra creşterii radiale la brad*. Cercetător ştiinţific principal, de prestigiu, la Institutul de Cercetări şi Amenajări Silvice din Bucureşti. Răsplătit cu premiul Academiei Române, în 1986. Prin studiile sale, adevărate lucrări de referinţă în domeniu, inginerul silvic bucovinean Constantin Bândiu pune bazele ecologiei româneşti. Este autor al unor articole ştiinţifice şi studii de ecologie forestieră, publicate în periodice de specialitate din ţară. Dintre acestea: *Metaecologia – o nouă ştiinţă?*, în „Bucovina forestieră", Câmpulung Moldovenesc, anul II, nr. 1, 1994; *Să nu acceptăm risipirea patrimoniului forestier al ţării*, *ibidem*, anul VI, nr. 1–2, 1998. Autor al volumelor: *Teiul* (1966), *Cercetări ecologice în Podişul Babadag* (în colaborare, 1971), *Ecosistemele din România* (1980), *Cercetări privind cultura bradului în R. S. România* (1980),

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

În limbile slave de sud, bulgară, sârbă, croată şi slovenă, corespondentul toponimului Plonina este *Planina*, având, în general, sensul de „munte”, „munte pe care se află mari păşuni”, „păşuni întinse”: *Stara Planina*, în Bulgaria şi Serbia; *Velika Planina*, în regiunea Carniola, din Slovenia; *Šar Planina*, în Macedonia. Scriitorul George Topârceanu (1866–1937), mobilizat în campania din Bulgaria (1913) şi prizonier la Turtucaia (1916–1918), este autorul scrierii memorialistice *Pirin-Planina, epizoduri tragice şi comice din captivitate* (1936), unde întâlnim toponimul într-un compus, *Pirin-Planina.*

La fel ca toponimul Bucovina, Plonina se încadrează în categoria numelor topografice, conform clasificării stabilite de academicianul Iorgu Iordan[34].

Înţelegând toponimele ca „martori ai istoriei”[35], noi credem că aprofundarea cercetării pe teritoriul la care ne-am referit, prin studierea bogatului material toponimic pe care îl conservă mai ales documentele cartografice mai vechi, precum şi extinderea investigaţiei asupra spaţiului neacoperit încă, ar putea aduce în viitor date şi informaţii noi, interesante, folositoare pentru o mai bună înţelegere şi interpretare a faptelor istorice referitoare la Bucovina, contribuind astfel, poate, la îngustarea spaţiului de bogată revărsare/manifestare a sărbătorescului provincial.

Conservarea biodiversităţii şi a resurselor genetice forestiere (în colaborare, 1997), *Structura şi funcţionalitatea componentelor cenotice din bazinele superioare ale Prahovei şi Ialomiţei* (în colaborare), *Estetica forestieră. Introducere în silvocalie* (2009). Conf. Vasile I. Schipor, *Bucovineni în viaţa cultural ştiinţifică a României postbelice* (I), în „Analele Bucovinei”, anul XVII, 2 (35), [iulie–decembrie] 2010, p. 378–379. După refugiul de la Sânnicolaul Mare, în Banat, tatăl său, pădurar la Fondul Bisericesc din Bucovina, este repartizat la un canton silvic din Argel, în partea de sud a provinciei, unde îşi stabileşte domiciliul împreună cu câţiva dintre copiii săi.

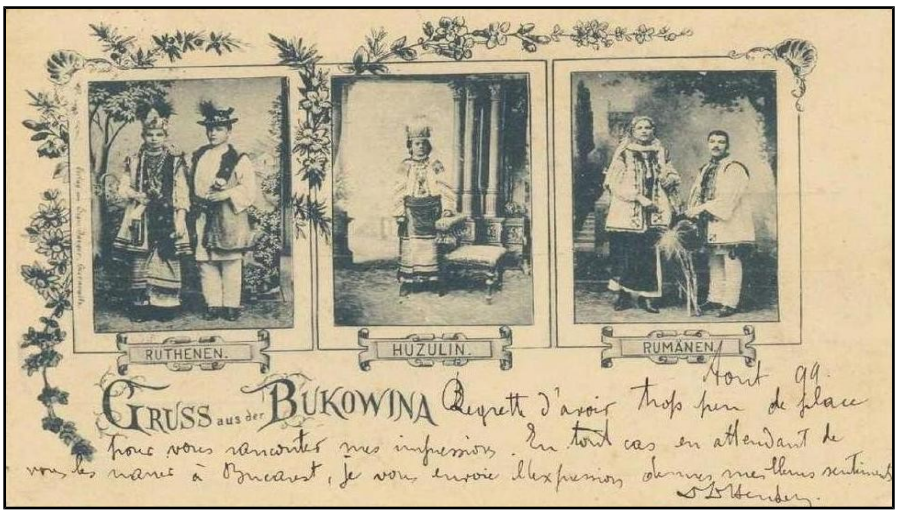
34 Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 17: „În ce priveşte modul cum au luat naştere toponimicele româneşti, putem constata mai multe grupe: 1) nume care descriu poziţia, aspectul sau vreo altă particularitate a locului; 2) nume care au ca punct de plecare diverse fapte din viaţa socială a poporului nostru; 3) nume care păstrează amintiri despre evenimente şi întâmplări din trecut; 4) nume care trădează o anumită atitudine sau trăsătură psihică a celor ce le-au dat. Vom avea, prin urmare, patru capitole, după cele patru categorii de toponimice la care se referă: 1) topografice; 2) sociale; 3) istorice; 4) psihologice” .

35 Conf. Ilie Dan, *Toponimie şi continuitate în Moldova de nord*, p. 164. Lucrarea „pune în faţa cercetătorului, fie el istoric, arheolog, folclorist, etnograf, dialectolog sau toponomast, probleme dificile, adesea controversate, aspecte neîntâlnite în alte regiuni ale ţării şi, implicit, dificultăţi deosebite solicitând erudiţie, echilibru şi spirit analitic profund”. „Poate nicăieri ca în această zonă – precizează profesorul universitar ieşean Ilie Dan, originar din Bucovina – toponimia nu reflectă mai fidel «mozaicul» etno-lingvistic, expresie a unei împrejurări social-istorice şi a unei «forma mentis» specifice” (*Ibidem*, p. 11, 12).

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

Anexă

Plonina. Locuri şi oameni

1) *Români, huţuli şi rutheni*, ilustrată serială editată de Sigmund Jäger şi circulată în august 1899. Sursa: www.delcampe.net

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

2) *Huţulcă din Bucovina*, ilustrată poştală serială editată de J. Horowitz, după o fotografie de E. von Schiller din Cernăuţi, 1900. Sursa: www.delcampe.net

3) *Plecarea huţulilor în Plonina/Połonina*, ilustrată serială de epocă, editată în Polonia înainte de 1918. Sursa: www.delcampe.net

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

4) *Huțuli din Regiunea Subcarpathia*, Ilustrată etnografică editată la Praga, cca 1900. Sursa: www.delcampe.net

5) *Plecarea huțulilor în Plonina/Połonina*, desen după natură de Młodnicki, 1872. Sursa: commons.wikimedia.org

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

6) *Colibă de stână în Hutsulsczyna*, veche fotografie de epocă, ante 1900. Sursa: www.porozumiekarpackie.pl

7) *Huțuli în połonina/pe plai*, ilustrată editată de I. Orenstein din Kolomea, cca 1900. Sursa: www.ebay.at

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

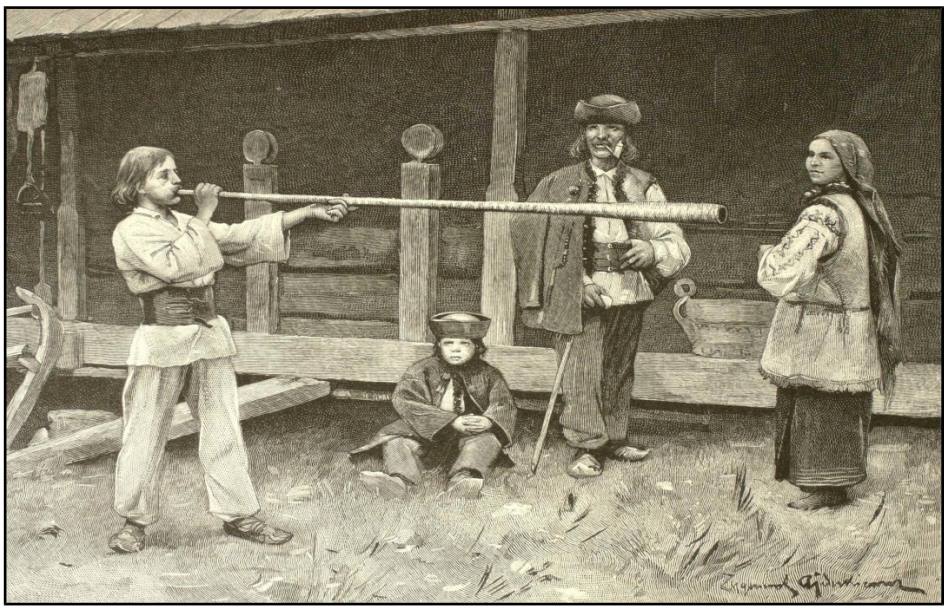

8) *Văcărie în Plonina/pe plai*, fotografie de epocă, ante 1900. Sursa: karpaccy.pl

9) *Alaiul de nuntă al huțulilor*, heliogravură de Tadeusz Rybkowski, 1883. Sursa: http: //upload.wikimedia.org

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

10) *Huţuli din Bucovina*, heliogravură de Zygmund Ajdukiewicz, 1899. Sursa: karpaccy.pl

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

11) *Nuntaşi huţuli din Subcarpathia*, ilustrată serială de epocă, ante 1918. Sursa: www.delcampe.com

12) *Huţuli cu baltage*, ilustrată serială de epocă circulată la 7 ianuarie 1886. Sursa: www.delcampe.net

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

13) *Procesiune de sfințire a apei de Bobotează la huțuli*, reproducere după Władysław Jarocki, pictor polonez, cca 1900. Sursa: http: //upload.wikimedia.org

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

14) *Huțuli din Mikuliczyn-Nadworna*, cromolithografie de Hermann Baar, realizată după Zygmund Ajdukiewicz, 1900. Sursa: commons.wikimedia.org

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)

15) *Pereche de huțuli tineri*, acuarelă de Seweryn Obst, pictor polonez, 1902. Sursa: pl.wikipedia.org

BDD-A32825 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:12:31 UTC)